

PDR'de Ünvan ve Program Sorunu: Bir İnceleme ve Öneriler

Füsun AKKOYUN

Ankara Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Fakültesi

Özet: Ülkemizde psikolojik danışma ve rehberlik alanında karşılaşılan ünvan ve program sorunu; yakın meslek alanları ile karşılaştırılarak ve PDR programları incelenerek tartışılmıştır. Programlar arasında gözlenen önemli farklılıklar, aynı PDR mezunları için aynı ünvanı talep etmenin güç olduğunu göstermektedir. Ünvan sorununu çözebilmek üzere çeşitli ünvanlar önerilmiştir. Bu öneriler alanda ders veren öğretim üyelerine gönderilerek görüşleri alınmıştır. Genel olarak pek çok konuda uzlaşılabilirliği anlaşılabilirlikle beraber, bazı konulardaki görüşlerin tartışılmasına gerek olduğu anlaşılmaktadır.

Summary: The problem of the relationship between the job title and the training programmes discussed. When different counseling programmes compared, it seems very difficult to demand the same job title. Several titles for different trainings are suggested to solve this problem. The suggestions were send to the teaching staff of the counseling programmes and their response are obtained. There seems to be a general agreement on many issues, but some still need to be discussed.

Ülkemizde, son yıllarda psikologluk mesleğinin yasal olarak kabul edilmesi yönünde bazı girişimlerde bulunmaktadır. Serbest olarak uygulanabilen bir hizmet alanının yasal olarak onaylanması, bu hizmetin daha etkin ve denetimli olarak gerçekleştirilmesine olanak sağlayacağından, bu gelişme son derece önemlidir. Böylece psikolojik yardım hizmetini özellikle serbest olarak verenlerin hak ve sorumlulukları belirlenecek ve bu hizmeti alacak insanların hakları da korunabilecektir.

Bu konudaki son gelişme, Sağlık Meslek Yasası Taslağında klinik psikologluk mesleğinin serbest meslek olarak; klinik psikologluk dışında kalan psikologların ise yardımcı meslek olarak yer almasıdır. Eğer yasa bu şekilde gerçekleşecek olursa bunun anlamı şudur: Klinik psikolog ünvanına sahip kişiler (ki bunların sayısı, bu taslakta doktora derecesi benimsendiğinden halen 15-20 kadardır) serbest olarak psikolojik yardım hizmetini verebilecekler; bu ünvanı taşımayanlar ise serbest olarak çalışamayacaklardır.

Yasanın bu şekliyle psikolojik yardım hizmetlerini ve ilgili meslekleri yeterince kapsamadığı düşünülmektedir. Bu konuyu, öncelikle günümüzde kabul gören psikolojik yardım hizmetleri ile ilgili alanları ortaya koyarak açıklamaya çalışalım.

Günümüzde, 1) Psikiyatrist 2) Klinik Psikolog 3) Okul (Eğitim) Psikoloğu 4) Danışma Psikoloğu 5) Psikolojik Danışman 6) Endüstri Psikoloğu olmak üzere profesyonel psikolojik yardım hizmetini veren altı grubun bulunduğu görülmektedir. Şekil 1'de bu hizmetlere ilişkin alanlar ve bunların birbirlerine göre olan konumları gösterilmektedir. Bu yazıda Okul Psikolojik Danışmanlığı hariç, diğerleri lisansüstü bir derece gerektirdiğinden profesyonel meslekler olarak kabul edilmektedir. Okul Psikolojik Danışmanlığının da lisansüstü düzeyde bir eğitim gerektirdiği düşünülmekle beraber, ülkemiz koşulları bakımından gelecekte yeterli koşullar oluşuncaya kadar lisans düzeyinde verilebileceği düşünülmektedir.

Bu alanlar; a) hizmet sundukları bireyler, b) ilgilenilen problemlerin

yoğunluğu, ve c) verilen hizmet açısından birbirlerinden farklıdırlar.

Bu alanlardan Psikiyatri, Klinik Psikoloji ve Okul (Eğitim) Psikolojisi normallerden farklılık gösteren bireylere hizmet vermeye yöneliktir. Diğer alanlar ise normal bireylere hizmet vermeyi amaçlarlar. Buna bağlı olarak, ele alınan problemlerin yoğunluğu bakımından da belirgin bir farklılık görülür. Psikiyatrist, Klinik Psikolog ve Okul Psikoloğu bireylerle daha uzun bir süre (iki-beş yıl gibi) çalışırlar. Diğer alanlarda ise 1-20 hafta gibi daha kısa bir süreli hizmet yeterli olabilmektedir. Yapılan etkinlikler bakımından da temel bir farklılık vardır. Psikiyatrist, Klinik Psikolog ve Okul Psikoloğu terapi (sağaltım); Danışma Psikoloğu ve Psikolojik Danışman, psikolojik danışma; Endüstri Psikoloğu ve Okul Psikolojik Danışmanı ise rehberlik hizmetleri sunarlar. Ancak bu alanlar temelde değişik psikolojik yardım hizmetlerini amaçlamakla beraber aralarında kaçınılmaz olarak bazı örtüşmeler (şekilde gösterildiği gibi) bulunmaktadır.

Çizelge 1'de ise psikolojinin uygulamalı alanları, ünvanlar ve bazı özellikler belirtilmektedir. Bunların eğitim programlarının adı, eğitim düzeyi, temsil edildikleri dernekler, hedef çalışma grupları, yaptıkları işler ve iş yerleri bakımından bunların hepsi birlikte ele alındığında farklılıklar daha açık olarak görülebilmektedir.

Temsil edilen dernekler bakımından dört uygulamalı psikoloji programından 1) Endüstri Psikolojisi 2) Klinik Psikolojisi 3) Okul (Eğitim) Psikolojisi 4) Danışma Psikolojisi programlarından mezun olanlar ve buna ilişkin ünvanlarla çalışanlar A.B.D.'inde

APA (American Psychological Association), İngiltere'de BPS (British Psychological Society) tarafından; PDR programlarından mezun olanlar ve buna ilişkin ünvanlarla çalışanlar A.B.D.'inde ACA (American Counseling Association), İngiltere'de BAC (British Association for Counselling) tarafından temsil edilirler.

Psikiyatri ile Psikoloji alanlarında verilen eğitimde, kurumlar bakımından temel bir farklılık vardır. Psikiyatristler, Tıp Fakültelerinde yetişirler ve ayrıca psikoterapi eğitimi almadıkları takdirde yalnızca ilaç tedavisi uygularlar.

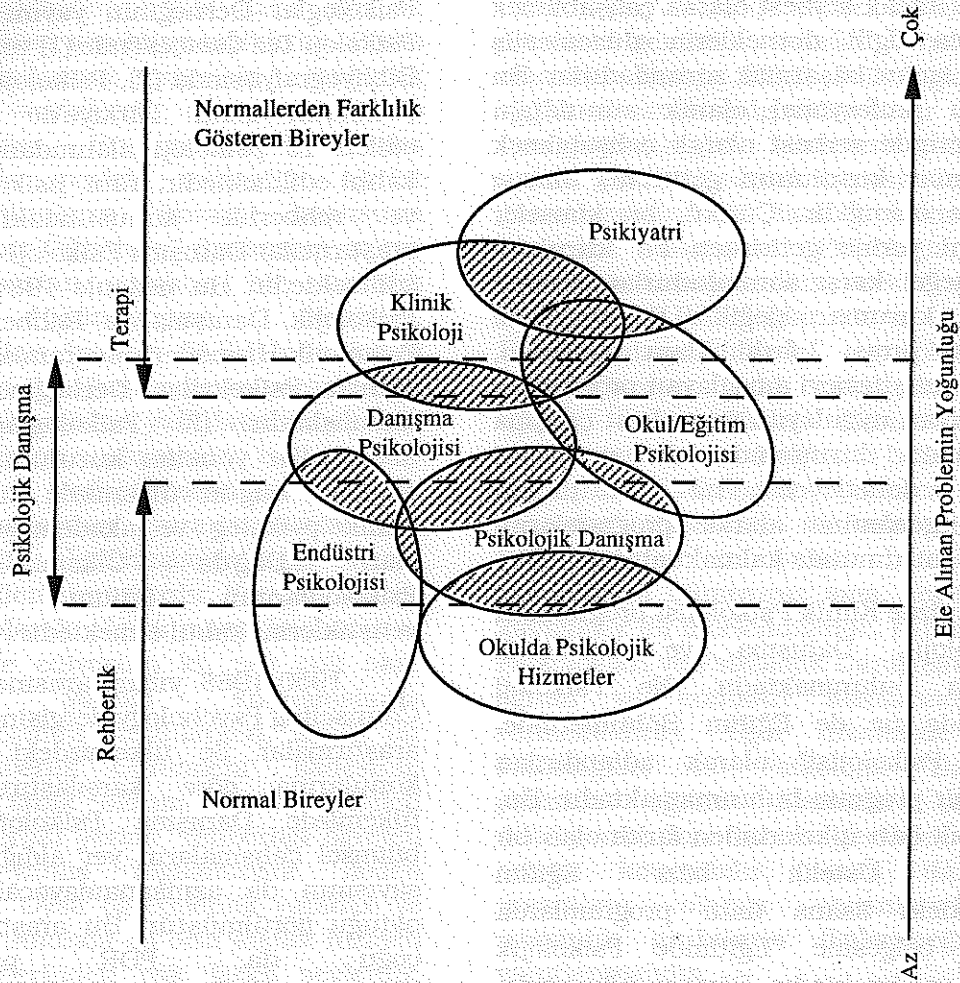
Klinik, Okul, Danışma ve Endüstri Psikolojisi alanları tamamen psikoloji temeline dayalı alanlardır. Bunlardan Endüstri ve Klinik Psikolojisi alanları Psikoloji bölümlerinde yer alırlar. Danışma ve Okul Psikolojisi ise psikoloji ve eğitim bölümlerinin ortaklaşa oluşturdukları alanlardır.

Eğitim bölümlerinde, ayrıca temel psikoloji eğitiminden daha çok doğrudan profesyonel uygulayıcıları yetiştirmeyi amaçlayan psikolojik danışma ve rehberlik programları bulunmaktadır. Bu programlarda yüksek lisans düzeyinde rehabilitasyon, okul, aile, meslek gibi konularda uzmanlık eğitimi verilmektedir.

Sağlık Meslek Yasası Tasarısının bu şekilde oluşması karşısında, ülkemizde normal insanların olağan sorunlarıyla başetmesine yardım hizmetinin veriliyor verilmeyeceği, eğer bu hizmet verilecek ise bunu kimlerin verebileceği konusunun tartışılması gerekmektedir. Başka bir deyişle, psikolojik danışma ve rehberlik mezunlarının ne olduğu (ya da ne olacağı) ve bu yasadaki yer alıp almaması durumunun gözden geçirilmesi gerekmektedir.

* Okul Psikolojisi ve Eğitim Psikolojisi A.B.D.'i ve İngiltere'de farklı konumdadırlar. A.B.D.'inde Okul Psikolojisi uygulamalı, Eğitim Psikolojisi kuramsal alan olarak kabul edilmektedir. İngiltere'de ise Okul Psikolojisi adı kullanılmamakta, Eğitim Psikolojisi programları A.B.D.'indeki Okul Psikolojisi programına benzemektedir. Eğilim Psikologları Okul Psikologlarının görevlerini yapmaktadırlar. Bu nedenle burada ikisi birlikte gösterilmiştir.

* Psikoterapist ünvanı üniversite eğitimi ile alınan bir ünvan olmayıp, her hangi bir yaklaşımın uygulama eğitimini veren özel enstitülerin koşullarını yerine getirenlerin sahip olabildikleri bir ünvanıdır. Bu eğitime, burada Şekil 1'de gösterilen psikolojik yardım hizmetleri alanındaki herkesi ve hatta sosyal çalışma alanından gelenler de kabul edilir.

Şekil 1. Profesyonel psikolojik yardım hizmet alanları ve bunların birbirlerine göre konumları

Ülkemizde psikolojik danışma ve rehberlik hareketi, A.B.D.'nden gelen yabancı uzmanlarla ve bu konuda A.B.D.'nde eğitim gören hocalarımızın katkılarıyla başlamıştır. Yani, kısaca ifade etmek gerekirse, A.B.D. örneğinin etkisi bulunmaktadır. Kanımca bu böyle olrakla beraber, ülkemizde A.B.D.'nden farklı bir durum ortaya çıkmıştır. Bugün A.B.D. ile ülkemizdeki programları karşılaştığımızda ortaya çıkan tablo budur. Ancak bu konuda ayrıntılı bir açıklamaya geçmeden önce, psikolojik

danışma ve rehberlik mesleği değişik ülkelerde farklılıklar gösterdiğinden, yalnızca A.B.D.'ni örnek almanın da bizi sınırlandıracağını düşünüyorum.

A.B.D.'de psikolojik danışma hizmetini verme yetkisi tanıyan ünvanlara sahip olabilmek için alanda doktora derecesi şarttır. Lisans düzeyinde PDR programları yok denecek kadar azdır. İngiltere'de ise PDR lisans programları hiç yoktur. A.B.D.'inde ve İngiltere'de Klinik Psikologluk, Danışma Psikologluğu ve Psikolojik Danışmanlık ayrı

meslekler olarak yasada yer almaktadır. Bunların her biri serbest olarak iş yeri açabilirler. Ancak serbest olarak çalışabilmek için, ayrıca ilgili derneklerin düzenlemiş olduğu bir sınavı başarmak zorundadırlar. Bu hizmetlerin profesyonel olarak sunulduğu Batı ülkelerinde serbest olarak çalışabilmek için bu sınav koşulunun getirilmiş olması son derece önemlidir. Çünkü, bu kimseler hizmetlerini yerine getirirken bir kuruluşa (ilgili derneğe) karşı sorumludurlar, mezun oldukları kuruma değil. Böylece de programlar arası farklılıklara rağmen, uygulayıcı yetiştirmeyi amaçlayan programlar seçme sınavını uygulayan ve serbest çalışma izni almaları durumunda da verdikleri hizmetleri denetleyen bir kuruluşun ölçütlerini gözönüne alarak programlarını düzenleme durumunda kalmaktadırlar.

Ülkemizde Klinik Psikolojisi programları ile Psikolojik Danışma ve Rehberlik programları bulunmaktadır. Ne Psikoloji bölümlerinde ne de Eğitim Bölümlerinde, "Danışma Psikolojisi" olarak adlandırılan herhangi bir program bulunmamaktadır. Bu, ikinci olarak batı ülkelerinden farklı olan bir durumdur. Üstelik bazı Eğitim bölümlerindeki lisans üstü programlarda mezuniyet belgesine "Eğitimde Psikolojik Hizmetler" yazılmaktadır. Böylece ülkemizde, Batı'da benzeri olmayan bir program adı ortaya çıkmıştır. Buradaki farklılığın daha da çarpıcı olan tarafı, ülkemizdeki PDR programlarında, (aralarında bazı farklılıklar olmakla beraber), daha çok Danışma Psikolojisi programlarında olduğu gibi psikolojinin temel dersleri verilmektedir. Oysa batıdaki PDR programlarında psikoloji dersleri çok azdır. PDR programları ile, çoğunluğu okullarda olmak üzere sağlık ve endüstri kuruluşlarında rehberlik hizmetlerini yapacak psikolojik danışmanlar yetiştirilmektedir. Danışma psikolojisi programları ile de, DSM IV tanı grubuna girmeyenlerle psikolojik danışma yaparak kendini gerçekleştirme sorunlarına yardım etmeyi amaçlayan kimseler yetiştirilmektedir.

Ülkemizde Danışma Psikolojisi adı ile açılmış programlar bulunmamakla beraber, Psikologlar Derneğinin yayını olan Türkiye Psikoloji Tez Özetçesi'nde (1) ve Türk Psikoloji Bibliyografyasında (2), Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanı Türkiye'de varlığı kabul edilen 12 psikoloji alanından birisi olarak kabul edilmektedir. Yani, psikolojik danışma ve rehberlik konusundaki tezler ve araştırmalar Danışma Psikolojisi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle 1984 yılına kadar Psikolojik Danışma ve Rehberlik (Eğitimde Psikolojik Hizmetler) programlarından mezun olanlar Psikologlar Derneğine üye olarak alınmışlardır. (3). Psikologlar Derneğinde uzun yıllar yönetim kurulu üyeliği yapmış olan ve bugün ülkemizde sınırlı sayıda klinik psikolog ve akademisyenlerden biri olan İ.Dağ'da "Ülkemizde Danışma Psikologlarının Eğitim Bölümlerinde" yetiştiklerini kabul etmektedir (4).

1950-1988 yılları arasında Journal of Counseling Psychology dergisinde yayınlanan araştırmalar ile ülkemizdeki araştırmalar, konularına göre karşılaştırıldığında (5), ülkemizde Danışma Psikolojisi ile ilgili bilimsel çalışmaların yer aldığı ve bunların sayısının da azınsanamayacak kadar çok olduğu görülmüştür. Bu araştırmaların pek çoğu da, PDR programlarında gerçekleştirilmiş yüksek lisans ve doktora (60 kadar doktora, 250 kadar yüksek lisans tezi 1993 tarihliyle) tezleridir. Sanırım, bu veriler ve destekleyen durumlar karşısında ülkemizde Danışma Psikologlarının bulduklarını kabul etmek yanlış olmayacaktır. Belli koşulları karşılayan yüksek lisans ve doktora PDR programlarının adını Danışma Psikolojisi olarak değiştirmek, başka bir deyişle "içini dışına yansıtmak" bu kargaşılığın bir kısmını çözümlenebilecektir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik eğitiminin, batıda lisans programlarında verilmesi tercih edilmemekle beraber, ülkemizin koşulları farklıdır. Çünkü gelişmekte olan bir ülke olarak lisans düzeyinde de elemanlar yetiştirmek durumundayız. Lisans PDR mezunlarının

hizmetlerine okullarda önemli bir gereksinim duyulmaktadır. Rehberlik hizmeti, psikolojik danışma ve psikoterapi gibi daha ağır ve yoğun bir eğitimi gerektirmemektedir. Bizim lisans mezunlarımız mesleki rehberlik hizmetlerini verebilecek donanımına sahip olabilmektedirler. Bu nedenlerle lisans programlarında mesleki rehberliğe ağırlık vermeliyiz. Bunların ünvanı konusuna gelince, "Rehber Öğretmen" ünvanının ortaya çıkmasının baştan yapılmış bir yanlışlık olduğunu düşünüyorum. Maalesef, mezunlarımızdan bazıları M.E.B.'nda kendi özel girişimleri ile öğretmenlerin yararlandığı bazı özlük haklarından yararlanabilmek için dünyada benzeri olmayan bu ünvanı uydurmuşlar ve yerleştirmişlerdir. Sonuçta, "o önemli haklardan" yararlanmaktadırlar. Ancak mesleğin algılanmasıyla ilgili önemli bir soruna neden olmuşlardır. Yapılan hizmet öğretmenlik olarak algılanmaya başlamıştır. Üzülerek ifade ediyorum ki, pek çok okul yöneticisinin yaptığı konuşmalarda rehberliğin önemini vurgularken, ısrarlı bir şekilde "Rehberlik Öğretmeni" ifadesinin kullandığına tanık oldum. Kişilik hizmeti vermek (rehberlik) yerine "rehberliği öğreten kişi" gibi yanlış algılamalara neden olmaktadır. Oysa öğretmenlik yapmak ve bir eğitim kurumunda da olsa kişilik hizmeti vermek birbirlerinden çok farklı şeylerdir. Psikolojik danışmanlar, uzmanlık alanlarına göre Rehabilitasyon Danışmanı, Aile Danışmanı, Okul Danışmanı ve Meslek Danışmanı olabildiklerine göre; okullarda kişilik hizmetlerini verenlere de en uygun ünvan "Okul Psikolojik Danışmanı"dır. Bazı özlük haklarından yararlanma konusuna gelince, Okul Psikolojik Danışmanları da (öğrenci kişilik hizmetlerini veren kimseler) olarak öğretmenlerin yararlandığı özlük haklarından (yıllık izin, emeklilik derecesi gibi) yararlanmalıdır. Ünvanla birlikte bu özlük hakları için de girişimde bulunulmalıdır.

Böylece Klinik Psikolojü, Danışma Psikolojü ve Psikolojik Danışmanlık meslekleri arasında üzülerek gözlediğimiz bir takım sürtüşmelere neden olunmayacak,

hepsinden daha önemlisi meslek ahlaki sorunlarına yol açılmayacaktır. Bu uzmanlıklar arasında meslek ahlakına uygun olarak gerekli sınırlar belirginleşmiş olacaktır. Batıda Klinik Psikologlar yalnızca sağlık alanında çalışmaktadırlar ve DSM IV tanı grubuna giren kimselerle çalışmakta ve onlara yardımcı olacak kapasitede bir eğitim görmektedirler. Bu tanı grubuna girmeyen kimseleri Danışma Psikologlarına veya Psikolojik Danışmanlara sevk etmektedirler. Danışma Psikologları ve Psikolojik Danışmanların hedef grupları Klinik psikologlardan farklı olduğundan; sağlık, eğitim ve endüstri alanlarında görev yapmaktadırlar. Dağ'ın belirttiği gibi, "Danışma Psikologları yalnızca okullarda çalışırlar" ifadesinin ülkemizdeki Danışma Psikologlarını mı yoksa batıdakileri mi kastedtiğini bilmiyoruz ama, çeşitli yabancı kaynaklar (6) incelendiğinde, batıda Danışma Psikologları ve Psikolojik Danışmanlar sağlık, eğitim ve endüstri alanlarında hizmet vermektedirler. Eğer ülkemizde Danışma Psikologları ve Psikolojik Danışmanlar yalnızca eğitim alanında çalışabilirler deniliyorsa; önce bunun gerekçeli bir nedeni ortaya konmalıdır, sonra da "normal insanların olağan sorunlarıyla hangi uzmanlık grubunun ilgileneceği" sorusu yanıtlanmalıdır.

Kanıma, ülkemizde normal insanların olağan sorunlarına yardımcı olabilecek profesyonel kişiler yetiştirilmektedir. Bu kimseler de giderek artan bir şekilde PDR-DER çatısı altında toplanmaktadırlar. PDR-DER'in amaçlarından birisi de mesleğimizde profesyonel standartları oluşturmak ve geliştirmektir. Bir mesleğin profesyonel olarak kabul edilebilmesi için üç temel koşul bulunmaktadır. Bunlar; a) mesleğin yasal olarak tanınması, b) yetiştirme standartları, c) uygulanabilir etik kurallardır. Derneğimiz çalışmalarını bu üç konuda sürdürmeyi amaçlamaktadır. Bunun içinde Sağlık Meslek Yasasında Psikolojik Danışman ünvanının yer alması için gereken çabayı göstereceğiz. Yetiştirme standartları konusuna ilişkin olarak mevcut programların incelenmesine

İhtiyaç duyulmuştur. Burada da program konusunda yapılan bir çalışma sonuçları sunulmaktadır.

Yönetim Kurulumuz 2 Nisan 1993'de PDR Ana Bilim Dalı Başkanları veya temsilcileri ile bir toplantı düzenleyerek ünvan sorununu ele almıştır. Bu toplantıda Rehber Öğretmen ve Psikolojik Danışman ünvanları tartışılmıştır. Bu tartışmalarda, PDR programlarının ve Psikoloji programlarının karşılaştırılmasının yapılmasının konuya daha fazla açıklık getireceğini düşünüldüğünden, PDR Anabilim Dallarını lisans programları incelenmiştir. Bu programlardaki derslerin Psikolojik Temeller, Sosyal Temeller, İstatistik -Araştırma Yöntemi-Test, Öğretmenlik Formasyonu (Eğitim), Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Özel Eğitim konuları olarak sınıflandırılabilirliği görüldü. Çizelge 2'de PDR Lisans Programlarında Yeralan Derslerin Listesi, Çizelge 3'de ise PDR Programlarında Ders Konularının Dağılımı verilmektedir.

Çalışmanın yürütüldüğü sırada 15 PDR lisans programımız bulunmakta idi. Bunlardan ders programını gönderen veya bizim ulaşabildiğimiz 13'ü burada inceleme konusu olarak ele alınmıştır. Bu derslerin sınıflandırılmasında YÖK'ün belirttiği zorunlu dersler sınıflandırmaya alınmamıştır. Bu sınıflandırmadaki bazı dersler seçimlidir. Bir ders bir kurumda zorunlu, başka bir kurumda seçimlik olarak yer alabilmektedir. Bazı dersler seçimlik olduğundan, verilen toplam kredi saat kurumda o kadar kredi saat ile mezun olunduğunu göstermektedir. Toplam kredi saat, o kurumun potansiyel olarak sunabildiği iş yükünü göstermektedir. Bununla beraber toplam kredi saat bakımından görülen farklılıkların da mezuniyetteki toplam kredi saat farklılığını yaklaşık olarak yansıttığı düşünülebilir.

Çizelge 3'e bakıldığında en fazla saatin Selçuk Üniversitesinde, en az saatin de Boğaziçi Üniversitesinde yer aldığı görülmektedir. Toplam 190 kredinin gereksiz bir yüklenme olduğunu düşünülmektedir.

İdeal olarak toplam kredi saatin 120 kadar olmasının yeterli olması beklenmektedir.

Özel Eğitim konuları bakımından (en az 0 en fazla 46 olmak üzere) programlar arasında önemli bir farklılık göze çarpmaktadır. Bir PDR programında bazı özel eğitim dersleri gereklidir, ancak bu 12 krediyi aşmamalıdır. İstanbul, Ankara ve Selçuk Üniversitelerinde özel eğitime özel bir önem verilmektedir. Bu ders konuları batıda lisans üstü düzeyde psikolojik temeller ağırlığına göre Okul Psikolojisi veya Özel Eğitim uzmanlık dersleri olarak yer almaktadır. Bu programların özel eğitim derslerini azaltmaları ya da özel eğitim programlarına dönüştürülmeleri daha uygundur. Bu programlarda özel eğitim derslerini verebilecek bir öğretim kadrosu var ise, farklı bir program açmaları uygun olacaktır. Bu üç programdan İstanbul Üniversitesinin psikolojik ve sosyal temeller bakımından da önemli bir farklılığı olduğundan, buradaki programın özel eğitim programına dönüştürülmesinin daha uygun olacağı düşünülmektedir.

PDR konuları bakımından İstanbul, Boğaziçi ve Ankara Üniversitelerinin diğerlerine göre belirgin bir şekilde zayıf kaldığı görülmektedir. PDR en az 15, en çok 45 kredi saat olarak yer almaktadır. Oysa bir PDR programında bu konuların önemli bir ağırlığı olmalıdır ve 25-35 saat kadar ders konulmalıdır. PDR konuları bakımından en zayıf görülen bu üç programdan Ankara Üniversitesi'nde Psikolojik Temeller derslerinin ağırlığı çok fazladır. Bu programın ya PDR programlarına benzeyerek PDR programı olması, ya da adını değiştirerek (değiştirebilirse) Psikoloji Programı olması daha uygundur. Veya, psikoloji ve PDR olarak iki ayrı program açılmalıdır.

Eğitim ve Öğretmenlik Formasyonu bakımından konular 15-51 saat arasında

* Ankara Üniversitesi'nde Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümünün bazı öğretim üyeleri tarafından mezunlarının diğer PDR programlarından ayrı tutularak, psikolog olarak kabul edilmeleri için Meclis'te bazı girişimlerde bulunulmuştur.

değişmektedir. Bir eğitim kurumunda çalışması beklenen lisans mezunlarının eğitimle ilgili dersler almaları gerekmektedir. Ancak bunun mutlaka bir Öğretmenlik Formasyonu kadar olması şart değildir. Öğretmenlik Formasyonu 25 kredi/saatlik bir çalışmayı gerektirmektedir. Eğitimle ilgili dersler Gazi, Ankara, 9 Eylül, Karadeniz Teknik, İnönü ve Selçuk Üniversitelerinde bundan çok daha fazla krediyi içermektedir. Bir eğitim kurumunda çalışacak olan psikolojik hizmetler elemanının 15 kredi saat kadar eğitim dersleri almış olması yeterlidir. Ancak lisans öğrencilerinden öğretmen okullarında öğretmen olmayı amaçlayanların isteğe bağlı olarak geriye kalan saatleri tamamlayarak Öğretmenlik Sertifikasını almalarına olanak sağlanmalıdır. Kanımca, PDR programlarında eğitime bu kadar ağırlık verilmemesi, eğer öğretmen yetiştirilmesi amaçlanıyorsa önce bunun ne öğretmenliği olacağını belirlenmesi gerekmektedir. Ancak bu da "rehberlik öğretmenliği" olamaz, çünkü amaç okullarda rehberlik hizmeti vermektir, öğrencilere rehberliği nasıl yapacaklarını öğretmek değil.

İstatistik-Araştırma-Test konuları ise 10-34 kredi saat arasında değişmektedir. İstatistik, Araştırma ve Test konularının her birinden 2 dersin yeterli olacağı düşünülecek olursa 18 kredi saat yeterli olacaktır. Lisans düzeyindeki adaylara bilimsel yaklaşımın temelini vermek bakımından, konulara en az bu kadar ağırlık verilmesi gereklidir. Eğer 18 kredi aşılabarsa, lisans düzeyinde test uygulaması konularına ağırlık verilmelidir.

Psikolojik Temellere ilişkin konular ise 15-48 kredi arasında değişmektedir. En az Boğaziçi, en fazla Ankara Üniversitesi olmak üzere genelde 25-35 kredi arasında değişmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetini verecek kimselerin kuramsal çalışmalar yapmaları beklenmediğinden, 25-35 kredi kadar psikolojik temeller eğitimi yapacakları hizmetler için yeterli kuramsal temeli oluşturmaya yetecektir. Psikoloji biliminin eğitimini amaçlayan Psikoloji bölümlerinin

psikolojik temellere ağırlık vermesi (bakınız Çizelge 4) doğaldır. Psikoloji ve PDR programları arasında da böyle bir farklılık korunmalıdır. Çizelge 4'de ulaşılabildiğimiz üç psikoloji programını aynı şekilde incelediğimizde, bu programlarda PDR ve Özel Eğitim konuları 4-6 kredi arasındadır. İstatistik-Araştırma-Test konuları 11-23 kredi arasındadır. Psikolojik Temeller 43-90 arasında, Sosyal Temeller 0-39 arasında değişmektedir. Psikoloji bölümleri Psikolojik Temeller ağırlıklı programlardır ve programlarının böyle olması da psikoloji bölümünün adı ile tutarlıdır.

Sosyal Temeller konuları ise, PDR programlarında 0-33 kredi arasında değişmektedir. İnsanlara hizmet sunmayı amaçlayan bu meslekteki kimselerin insanı anlayabilmesi için psikolojik temeller kadar sosyal temeller konularında da bilgili olması gerekir. Bunun için Felsefe, Sosyoloji, Sosyal Antropoloji ve Mantık konuları muhakkak yer almalıdır. Bu arada bazı PDR programlarında Fizyoloji, Biyoloji ve Matematik gibi bazı fen konularında yer almaktadır. Bunlardan matematik pek gerekli olmamakla birlikte, fizyoloji ve biyoloji konularından en az birisinin çalışma konusu olan insanı daha iyi anlayabilmek için gerekli olduğunu düşünüyorum. Matematik ve Biyoloji konuları psikoloji programları için gereklidir. PDR programlarında ise 12-18 kredi kadar Sosyal Temeller yeterli olabilecektir.

Yapılan bu program incemelesinde, PDR programlarının burada ele alınan konular bakımından homojen olmadıkları ve bu nedenle aynı ünvanı talep etmenin pek mümkün olmadığı görülmektedir. Bu durumda PDR-DER olarak tek bir ünvanın savunmasını yapmak konusunda zorlanmaktayız. PDR programlarının gelecekte yapacakları çalışmalarla derneğe bu konuda yardımcı olmalarını bekliyoruz. Çizelge 5'de böyle bir birliği sağlamak üzere yapılan öneriler özetlenmektedir. Lisans üstü programlara gelince, bunun da ayrı bir inceleme konusu olarak ele alınması gerekmektedir. Bu konuda Prof. Dr. Oya

Ersever'in sürdürmekte olduğu bir araştırmanın sonuçları elimize ulaştığında, lisans üstü PDR eğitimi konusunu ayrıca ele almayı amaçlıyoruz. Bununla beraber, batıdaki anlamıyla Psikolojik Danışman olabilmek için programda gerekli ön koşul konularını belirlemek ve bunu PDR-DER üyelik statüleri bakımından düzenlemek mümkündür.

Burada, psikolojik hizmetler alanında uzmanlık alanları arasındaki sürtüşmeleri önlemek üzere çözüm olarak PDR-DER'de üç üyelik statüsünü (Çizelge 6) önererek, bunların profesyonel eğitim standartlarını ortaya koyacağım.

Gönül Üyesi: Psikolojik hizmetler bazı yakın alanlarla ortak olarak verilen bir hizmettir. Özellikle Psikiyatristler ve Sosyal Çalışmacılar bu hizmete en yakın olan kimselerdir. Bu ve benzeri bazı meslek elemanları ile seminer ve hizmet içi eğitim gibi etkinliklerimizi, yayınlarımızı paylaşmaktan sonuçta psikolojik hizmetler alanı yararlanacaktır.

Normal Üye: PDR-DER'in şu andaki üyelik durumudur ve sürdürülmesi gerekmektedir. Psikolojide ve PDR'de lisans diploması olanlar, normal üye olarak kabul edilmelidir.

Psikolojik Danışman: Ülkemizde PDR programları arasında bazı önemli farklılıklar bulunmaktadır. Batı ülkelerinde de bunun gibi Danışma Psikolojisi ve Psikolojik Danışma Programları arasında bazı farklılıklar görülmektedir. Ülkemizde ayrı programlar bulunmamakla beraber, bu durum gerçekte ortaya çıkmaktadır. Bu sınırlılıkları açıkça belirleyerek, bunun adının konulması gerekmektedir. Batıda bu iki program arasındaki temel farklılık Psikolojik Temeller konularının ağırlığından kaynaklanmaktadır. Psikolojik Temeller bakımından lisans ve lisans üstü düzeyde toplam 60 kredi saat, Danışma ve Okul Psikolojisi programlarının ayırılmasında ölçütlerden birisi olarak alınabilir. Psikolojik Danışman olabilmek için ise 36 kredi saat

Psikolojik Temeller yeterlidir. Çizelge 6'da Psikolojik Danışman olabilmek için gerekli eğitim ön koşulları önerilmektedir. Lisans üstü düzeyde 30 kredi saat olmak üzere, 120 toplam kredi saati tamamlayanlar, ayrıca bir sınava alınmalıdır. Bu eğitim koşullarını karşılamak üzere özel öğrenci statüsü ile alınan krediler de kabul edilmelidir. Ülkemiz koşullarında, doktora derecesinin benimsenmesi için henüz erken olduğu düşünülmektedir. Ancak doktora düzeyinde özel öğrenci olarak da olsa bazı kredilerin alınmış olması beklenilmektedir.

Sınav: Serbest olarak iş yeri açmak isteyen psikolojik danışmanların, bir psikolojik danışma vak'ası ile olan çalışmasını yazılı olarak aşama aşama açıklayan bir raporu (30-50 daktilo sayfası) sunması ve daha sonra bunu sözlü bir sınavda savunması önerilmektedir. Yazılı raporu jüri tarafından onaylananlar sözlü sınava alınmalı ve sonucunda aday yeterli görülürse, jüri üyeleri önünde meslek yeminini etmeli ve etik kurallara uyacağına dair bir sözleşmeyi imzalamalıdır.

Bu sınavın jüri üyeleri de bu koşulları karşılayan kimseler arasından seçilmelidir. Önce bunlar kendilerinin yazılı raporlarını sunmalı, böylece jüri üyesi olmaya aday olmalı ve bu adaylar birbirlerinin raporlarını değerlendirmeli, onaylanma durumunda topluca meslek yeminini etmeli ve etik kurallar sözleşmesini imzalamalıdır. Bundan sonra ilk jüri sınav ölçütlerini oluşturmalı ve bu ölçütler yayımlanarak bildirilmelidir.

Son Söz

Bu incelemeye girişikten sonra PDR'de ünvan ve program sorununun umduğumdan çok daha karmaşık olduğunu anlamış bulunmaktayım. Ancak bunun hiç bir zaman çözümlenemeyecek bir durum olduğunu da düşünmüyorum. Konuya geniş ve esnek bir çerçeve ile bakıldığında, profesyonel standartları daha iyi karşılayacak bir çerçevenin oluşturulabileceğine inanıyorum. Bu inançla önerilerimi oluştururken

olabildiğince ideali amaçladım. Ama her görüş ve öneride olduğu gibi üzerinde düşünülmesi gerektiğini ve daha da geliştirilebileceğini zannediyorum. Bu nedenle, tartışma ve eleştirilere gerek olduğu düşünülmektedir.

Yapılan incelemenin sonucunda, ülkemizde PDR programlarının homojen olmadıkları, özellikle İstanbul, Ankara ve Selçuk Üniversitelerinin çok uçta oldukları dikkati çekmektedir. Bu durumda PDR-DER olarak lisans mezunları için aynı ünvanı talep etmede yeterli dayanağa sahip değiliz. Burada PDR lisans programları arasında bir birlik sağlamak üzere bazı öneriler sunulmuştur. Ayrıca lisans PDR programları için "Okul Psikolojik Danışmanı" ünvanının uygun olacağı düşünülmektedir.

Profesyonel olarak psikolojik danışma hizmetini verebilecek kimseler için standartlar oluşturmak üzere, PDR-DER'de üç ayrı üyelik statüsü önerilmektedir. Bunlardan Psikolojik Danışman ünvanına sahip olanların serbest olarak (Sağlık Meslek Yasasında yer alarak) çalışabilmeleri için gereken çabayı PDR-DER'in göstermesi amaçlanmaktadır. Ancak, bunun yanısıra profesyonel standartları oluşturmak ve geliştirmek üzere bazı koşullar da getirilmektedir.

Sağlık Meslek Yasa Tasarısının şu andaki şekliyle psikolojik yardım hizmetlerini ve ilgili meslekleri yeterince kapsamadığı düşünülmektedir. Ülkemizde normal insanların olağan sorunlarına yardımcı olacak mesleklerin (Psikolojik Danışman ve Danışma Psikoloğu) eğitimi verilmektedir. Bu meslekler de vasada gerektiği şekilde yer almalıdır. Bu konuda, ülkemizde bize özgü durumlar da gözönüne alınarak gereken düzenlemeler meslek ahlakına uygun olarak yapılmalıdır. Psikolojik Danışmanlık mesleğinin yasada yer alması, profesyonel standartların oluşturulması ve geliştirilmesi için gereken düzenlemeleri yapmayı PDR-DER olarak üstleneceğiz. Ancak, Psikologlar Derneğinin de Klinik Psikoloğunun yanısıra Danışma Psikoloğu ve Okul Psikoloğu

alanlarının ülkemizdeki varlığını gözönüne alarak gereken düzenlemeleri yapmalarını bekliyoruz. Bunun için de Çizelge 9'da bir öneri program oluşturulmuştur. Danışma ve Okul Psikoloğu ünvanını alabilmek için 15 kredi saati lisansüstü düzeyde olmak üzere toplam 60 kredi saat Psikolojik Temeller, 18 kredi saat Sosyal Temeller, 24 kredi saat İstatistik-Araştırma-Test eğitimi almış olmak; ayrıca Danışma Psikoloğu olacaklar için PDR alanında, Okul Psikoloğu olacaklar için ise Özel Eğitim alanında olmak üzere 18 kredi saat lisansüstü düzeyde olmak koşuluyla toplam 48 kredi saat eğitim almış olmak koşulu getirilmelidir. Bu alanlarda uzman psikolog olacak kimselerin 45 kredi lisansüstü düzeyde olmak üzere toplam 150 kredi saati tamamlamış olmaları önerilmektedir. Böylece, Klinik Psikoloğluk ile Danışma ve Okul Psikolojisi alanlarının sınırlarını meslek ahlakına göre ve ülkemiz gerçeklerine uygun olarak işbirliğiyle düzenleyebilmeyi umuyoruz.

- (1) Bakınız, Psikoloji Tez Özeti, (1984), Psikologlar Derneği Yayınları, P.K. 17, Küçükesat, Ankara.
- (2) Bilgin, N. (1988), **Başlangıcından Günümüze Türk Psikoloji Bibliyografyası**, 1988, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İzmir.
- (3) Benim de Psikologlar Derneğinin Yönetim Kurulu üyesi olduğum bu dönemde, bu kararın alınma nedeni çok sayıda yeni PDR programının açılması ve bunların program içeriklerinin farklı olması ve de programdaki öğretim üyelerinin (sayıda azlık ve alandan olmama gibi) durumudur. Aynı program adını taşıdıkları için bunları ayırt etmek mümkün olamayacağından, böyle bir karar alınmıştır.
- (4) Bakınız, İ. Dağ., Türkiye'de ruh sağlığı alanında hizmet ve eğitim veren kurumların değerlendirilmesi, **Psikiyatri, Psikoloji, Psiko-farmakoloji Dergisi**, 1993, 1, s.31-34.

- (5) Bakınız, F. Akkoyun, Danışma Psikolojisindeki araştırmaların gelişimi, **II.Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi**, 31 Mayıs-2 Haziran 1989, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- (6) Bakınız, **Handbook of Counselling of Britain**, Ed. W. Dwyden, Tavistock/Routledge,1979.
- Sutton, C., Counselling in the personal social services. (s.107-121).
- Smith, A.A., Irving, I., Brown, P., "Counseling in medical context." (s.121-133).
- Hughes, H., "Counselling in education (primary and secondary)". (s.134-150).
- Ratigan, B. "Counselling in higher education", (s.151-167).
- Megranahan, M., "Counselling in the workplace", (s.168-183).
- Pearce, B., "Counselling skills in the context of professional and organizational growth", (s.184-206)

Sonuç

Bu inceleme ve öneri yazısı, PDR programlarında alan derslerini vermekte olan, en az doktora ünvanına sahip olan 55 öğretim üye ve yardımcısına gönderilmiştir. Yazıya ek olarak gönderilen Görüş Bildirme Formu ile bu görüşlere katılma durumu belirlenmeye çalışılmıştır.

Tahmin edileceği üzere çeşitli illerde bulunan bu kadar çok kimseyi bir araya getirebilmek oldukça zordu. Görüş Bildirme Formu'ndaki yanıtlar aracılığıyla, bu konudaki görüşler belirlenmeye çalışılmıştır.

Formu yanıtlayarak gönderenlerin sayısı 35'dir. Bir kaç kişi ayrıca yazılı olarak da görüş bildirmişlerdir. Bunlardan emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Hasan Tan uzun bir görüş bildirme yazısını eklemiştir. Bu kayıtların tümü Derneğin ilgili dosyasına konularak saklanmıştır.

Aşağıdaki Çizelge'de PDR Öğretim Üye ve Yardımcılarının bu görüşlere katılma durumu gösterilmektedir. Buna göre; 1. ve 2. maddelere büyük bir çoğunluk katılmaktadır. Psikolojik Danışmanlık Mesleği'nin Sağlık Meslek Yasasında serbest meslek olarak yer alması ve PDR-DER'de değişik üye statülerinin bulunması görüşü ağırlık kazanmaktadır. Derneğin bundan sonraki çalışmalarında bu görüşlere dayalı olarak gereken çabaları göstermesi beklenmektedir.

3., 4., 5., 8. ve 10. maddelere çoğunlukla katılmakla beraber, on kadar kimse kısmen katıldıklarını bildirmişlerdir.

Lisans PDR programlarının Okul Psikolojik Danışmanı yetiştirecek şekilde düzenlenmesi görüşü çoğunlukla kabul görmektedir. Okul Psikolojik Danışmanlığı ile Psikolojik Danışmanlık için önerilen program ölçütlerinin makul bulunduğu anlaşılmakta beraber, 11 kadar üye bu konuda kararsızlıklarını bildirmişlerdir. Tamamen katılmayanların sayısı 2 kişiyi geçmemektedir.

Danışma ve Okul Psikoloğu için önerilen ölçütler çoğunlukla kabul görmekle beraber, 14 kişi kısmen katıldığını bildirmiştir. Tamamen katılmayan yalnız 1 kişidir.

Okul Psikolojisi alanının bazı Eğitim Bölümlerinde yer aldığı katılanların yarısı tarafından kabul edilmektedir. Yakın bir çoğunluk ise, kısmen katılmaktadır. Beş kişi ise bu görüşe hiç katılmamaktadır. Çoğunluğun bu görüşlere katıldığı anlaşılmakla beraber, biraz daha tartışılarak zaman içinde olgunlaştırılmasına gerek olduğu düşünülmektedir.

6. ve 7. maddelerde çoğunluk kısmen katıldığını bildirmektedir. Yarısından biraz azı Danışma Psikolojisi alanın bazı Eğitim Bölümlerinde yer aldığı görüşüne tamamen katılmakta, yarısı kısmen katılmaktadır. Hiç katılmayan sayısı 1'dir. Danışma Psikolojisi alanının Psikologlar Derneği tarafından temsil edilmesi görüşü bakımından ise tam bir kararsızlık dikkati çekmektedir.

GÖRÜŞ BİLDİRME FORMU

Görüşler	tamamen katılıyorum	kisimen katılıyorum	hiç katılmıyorum	Toplam
1. Sağlık Meslek Yasasında Psikolojik Danışmanlık mesleği serbest meslek olarak yer almalıdır.	31	3	-	34
2. PDR-DER'de değişik üye statüleri bulunmalıdır.	23	9	2	33
3. Lisans PDR Programları okul psikolojik danışmanı yetiştirecek şekilde düzenlenmelidir.	21	11	2	34
4. Bu yazıda Okul Psikolojik Danışmanlığı programı için önerilen ölçütler makuldür.	18	11	2	31
5. Bu yazıda Psikolojik Danışmanlık ünvanı için önerilen ölçütler makuldür.	18	11	1	30
6. Ülkemizde Danışma Psikolojisi alanı bazı Eğitim bölümlerinde varlığını göstermektedir.	15	18	1	34
7. Danışma Psikolojisi alanı Psikologlar Derneği tarafından temsil edilmelidir.	9	17	8	34
8. Ülkemizde Okul Psikolojisi alanı bazı Eğitim Bölümlerinde varlığını göstermektedir.	18	12	5	35
9. Okul Psikolojisi alanı Psikologlar Derneği tarafından temsil edilmelidir.	7	12	13	32
10. Bu yazıda Danışma ve Okul Psikologluğu için önerilen ölçütler makuldür.	16	14	1	31

* Bazı maddeler bazı kimselerce yanıtlanmadan bırakılmış olduğundan, toplam sayı 35 değildir.

9. maddede ise belirgin bir kararsız grup olmakla beraber, katılmama eğilimi oldukça ağır basmaktadır. Okul Psikolojisi alanının Psikologlar Derneği tarafından temsil edilmesine, çoğunluk katılmama yönünde görüş bildirmiştir.

Ancak 1995 yılı başında tamamlanabilen bu çalışmanın, bundan

böyle yapılacak Dernek çalışmalarında yararlı olacağı anlaşılmaktadır. Her şeyden önce bu çalışmanın PDR öğretim üyeleriyle paylaşılmasının, pek çok programın incelenerek gözden geçirilmesine ve homojen bir programa doğru yönelmeye yardımcı olduğu gözlenmiştir. Gelecekteki çalışmalarla, daha benzer bir programın

uygulanmaya başlayacağı şeklinde bir umudun oluşmasına yol açmıştır.

Bu arada 1994'de 15 olan PDR program sayısı, 1995 sonunda 19'a çıkmıştır. Yeni açılan programlarında, bu çalışmalardan yararlanarak alanımızda bir bütünlük oluşturmaya özen göstermeleri beklenmektedir.

Burada sunulan çalışma yalnızca konu alanları ve kredi/saatlere ilişkindir. Mesleğimizin profesyonel olarak gelişebilmesi için, konu içeriklerinin de belirlenmesi önemlidir. Bir diğer husus da, yalnızca PDR

alanında eğitim görmüş kimselerin bu programlarda dersler vermeleridir. Ancak bu koşullarda sağlandığı zaman, mesleğimizin profesyonel olarak gelişebilmesi yönünde önemli bir adım atılmış olacaktır.

Profesyonelliğin sağlanması bakımından önemli bir diğer gelişmede; PDR-DER'in oluşturmuş olduğu Etik Kurallar Komisyonunun çalışmalarını tamamlamış olmasıdır. Bu çalışmanın sonucunda Etik kurallarımız yayınlanmıştır. Yapılacak yeni çalışmalarla, bu kuralların uygulamaya geçirilmesine ağırlık verilmesinin gerektiği düşünülmektedir.

Çizelge 1. Psikolojinin Uygulamalı Alanları, Ünvanları ve Özellikleri

Özellikler	Temsil Edildiği Dernek	Hedef Grup	Yapılan İş	İş yeri
Alanlar ve Ünvanlar				
Okul Psikolojisi (Eğitim Psikolojisi) Okul Psikoloğu (Lisansüstü)	Psikologlar Derneği	Özürlü çocuklar	Akademik Çalışma Sağaltım Rehberlik	Öğretim kurumları (resmi, özel), Serbest çalışma
Endüstri Psikolojisi Endüstri Psikoloğu (Lisansüstü)	Psikologlar Derneği	İşyerlerinde çalışanlar	Akademik çalışma, Rehberlik	Resmi ve Özel Kurumlar
Klinik Psikolojisi Klinik Psikolog (Lisansüstü)	Psikologlar Derneği	Herhangi bir tanı grubuna giren davranış bozukluğu olanlar	Akademik çalışma, Sağaltım	Sağlık kurumları (resmi, özel) Serbest çalışma
Danışma Psikolojisi Danışma Psikoloğu (Lisansüstü)	Psikologlar Derneği	Olağan ruhsal sorunları olan bireyler	Akademik çalışma, Psikolojik danışma	Sağlık, Eğitim, Endüstri kuruluşları (resmi, özel) Serbest çalışma
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Psikolojik Danışman (Lisansüstü)	PDR- DER	Olağan ruhsal sorunları olan bireyler	Psikolojik danışma Rehberlik	Sağlık, eğitim, endüstri kuruluşları (resmi, özel) Serbest çalışma
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Okul Danışmanı (lisans)	PDR-DER	Öğretim kurumlarındaki öğrenciler	Mesleki Rehberlik Rehberlik	İlk ve Orta Öğretim Kurumları

Çizelge 2. PDR Lisans Programlarında Yer Alan Dersler

Sosyal Temeller	Psikolojik Temeller	İstatistik-Araştırma Test	Eğitim-Öğretmenlik Formasyonu	PDR	Özel Eğitim
Felsefeye Giriş	Psikolojiye Giriş I	İstatistik I	Eğitime Giriş	Rehberlik	Özel Eğitime Giriş
Sosyolojiye Giriş	Psikolojiye Giriş II	İstatistik II	Eğitim Sosyolojisi	Mesleki Rehberlik	Üstün Zekalılar
İnsan ve Demokrasi	Psikoloji Tarihi	Bilgisayar	Eğitim Psikolojisi	PDR İlke ve Teknikleri	Çocuk Suçluluğu
Çevre ve İnsan	Gelişim Psikolojisi	Bireyi Tanıma Teknikleri	Eğitim Felsefesi	PDR Kuramları	Korunmaya Muhtaç Çocuklar
İnsan ve Kültür	Yetişkin Psikolojisi	Psikolojik Testler	Eğitim Tarihi	Grup Etkileşimi	Görme Özürlüler
İnsan ve Sanat	Çocuk Psikolojisi	Test Dışı Teknikler	Öğretim Yöntemleri	Eğitimde PDR	İşitme Özürlüler
Ekonomiye Giriş	Ergenlik Psikolojisi	Ölçme araç Geliştirme	Ölçme ve Değerlendirme	Endüstride PDR	
Sosyal antropoloji	Sosyal Psikoloji	Araştırma Teknikleri (I)	Program Geliştirme	Rehberlikte Örgüt	Zihinsel Özürlüler
Marıttık	Öğrenme Psikolojisi	Araştırma Teknikleri (II)	Eğitim teknolojisi	Y. Öğretimde PDR	Özel Eğ. Programları
Kültür Tarihi	Kişilik Psikolojisi	(9)	Eğitim Yönetimi	Aile Rehberliği	Özel Eğ. Teşhis ve Araç
Sosyal Değişme	Patalojik Psikoloji		Özel Öğretim Yöntemleri	PDR Uygulama	(9)
Çocuk Hukuku	Klinik Psikolojisi		Mukayeseli Eğitim	PDR Semineri	
İnsan İlişkileri	Okul Psikolojisi		Okul Öncesi Eğitim	Meslek ve Etik	
Kitle İletişimi (14)	Din Psikolojisi		Türk Eğitim Sistemi	PDR'de Çağdaş Akımlar	
Fen	İletişim Psikolojisi		Eğitim İstatistiği		(14)
Matematik I	Örgüt Psikolojisi		Halk Eğitimi		
Matematik II	Endüstri Psikolojisi		Ruh Sağlığı		(17)
Fizyoloji	Klinik Psikoloji Uyg.				
Biyoloji (4)	Psikometri (19)				

Çizelge 3. PDR Lisans Programlarında Konuların Dağılımı (1992-1993 Ders Yılına Göre)*

Konular	S. Temeller	P. Temeller	İst. Arş. Test	Eğitim-Oğr. Formasyonu	PDR	Ö. Eğitim	Toplam
Hacettepe Üniversitesi	18 %4	26 %20	31 %24	16 %13	34 %27	3 %2	128
Gazi Üniversitesi	-	42 %29	25 %17	42 %29	31 %22	3 %2	143
İstanbul Üniversitesi	-	21x2 %23	12x2 %13	21x2 %23	15x2 %16	23x2 %25	92x2*
Karadeniz Teknik U.	4(4) %02	34 %24	20 (18) %14	51 (4) %36	28 (4) %20	6(6) %04	143
Ankara Üniversitesi	15 %08	48 %27	24 %14	30 %17	15 %08	45 %25	177
ODTÜ	4 %03	32 %25	28 %21	18 %14	45 %34	4 %03	131
İnönü Üniversitesi	9 %06	39 %27	25 %17	36 %25	33 %23	3 %02	145
Seçuk Üniversitesi	33 %17	32 %17	34 %18	30 %16	33 %17	28 %15	190
Marmara Üniversitesi	19 %15	34 %26	27 %21	18 %14	24 %18	9 %06	131
Çukurova Üniversitesi	12 %09	34 %25	24 %19	18 %13	41 %30	6 %04	135
Boğaziçi Üniversitesi	27 %29	15 %16	20 %22	15 %16	16 %17	-	93(117)**
19 Mayıs Üniversitesi	22 %17	18 %14	22 %17	17 %14	41 %33	6 %05	126
9 Eylül Üniversitesi	16 913	29 %24	10 %08	33 %27	20 %16	15 912	123

Seçimlik ders saatleri parantez içinde gösterilmiştir.

* İstanbul Üniversitesinde dersler iki sömestrelilik olarak düzenlendiğinden kredi saatlerinin iki ile çarpılmasının gerektiği anlaşılmıştır.

** Alandan 21. istediği alandan 3 kredi saat seçimlik ders alındığında, toplam 117 olmaktadır.

Çizelge 4. Bazı Psikoloji Programlarında Konuların Dağılımı*

Konular Kurumlar	Psikolojik Temeller	Sosyal Temeller	İstatistik- Araştırma-Test	PDR	ÖE	Tez	Toplam
Ege Ü.	38 (4)	27 (13)	7	2	6(3)	4	84
Hacettepe Ü.	82 (46)	21 (6)	28 (14)	-	2	-	133
İstanbul Ü.	60	-	20	4	3	-	87

* Seçimlik ders saatleri parantez içinde gösterilmiştir.

Çizelge 5. PDR Lisans (Okul Psikolojik Danışmanlığı) Programı için Önerilen Ders Konuları

Psikolojik Temeller	Sosyal Temeller (ve Fen)	İstatistik-Araştırma-Test	Eğitim-(Öğretmenlik Formasyonu)	PDR
Psikolojiye Giriş Gelişim Psikolojisi Öğrenme Psikolojisi Sosyal Psikoloji	Felsefe Sosyoloji Sosyal Antropoloji Düşünce Tarihi (ya da mantık)	Bilimsel Araştırma Y. İstatistik (I) Psikolojik Ölçme Araçl. Psikolojik Ölçme Araçl. (uygulamalı)	Eğitime Giriş Eğitim Tarihi Türk Milli Eğitim Sist. Rehberlikte Program Geliştirme Eğitim Yönetimi Okul Ruh. Sağlığı Özel Eğitim	Rehberlik İletişim Becerileri PDR İlke ve Teknikleri Danışma Kuramları
Bireysel Farklar Psikolojisi Patolojik Psikoloji İletişim Psikolojisi	Ekonomi Biyoloji (Fizyoloji ağırlıklı) (Fen)	(12)		Mesleki Rehberlik Mesleki Rehberlik Uygulamaları (I) Mesleki Rehberlik Uygulamaları (II) Grupla Rehberlik Seçimlik. Aile Rehberliği Meslek ve Etik
Psikometri (24)			Seçimlik. Eğitim Felsefesi Eğitim Sosyolojisi Mukayeseli Eğitim	
			21 + (9)	24(6)

Çizelge 6. PDR Lisans (okul psikolojik danışmanlığı) programları için önerilen konular ve saatleri

Konular	Önerilen Kredi Saat	Gözlenen Ranj
Psikolojik Temeller	25-35	15-48
Sosyal Temeller	12-18	0-33
İstatistik-Araştırma-Test	12-18	10-34
Eğitim-(Öğretmenlik Formasyonu)	12-15	16-51
Psikolojik Danışma ve Rehberlik	25-35	15-45
Özel Eğitim	3-9	0-46
Toplam Kredi Saat	90-130	117-190

Çizelge 7. PDR-DER Üyelik Statüleri ve Koşullar

Üyelik Statüsü	Öğrenim alanı	Ödenti Miktarı *	Genel Kurulda Oy Hakkı	Psikolojik Danışma Ehliyeti	Kazanç
Gönül üyesi	PDR ve psikoloji mezunu olmayıp yakın alanlardan olanlar	Giriş aidatı+ 80.000 yıllık üyelik	Yok	Yok	Seminer ve yayınlarda indirim, hizmetlerin duyurulması
Normal üye	PDR ve psikoloji mezunu olup Psikolojik Danışman statüsünü henüz kazanmamış olanlar	Giriş aidatı+ 100.000 yıllık üyelik	Var	Okulda rehberlik yapma ve sağlık kuruluşlarında uzman denetiminde uygulama	Yukarıdakiler, ayrıca psikolojik danışman sınavına başvuru hakkı
Psikolojik Danışman	Üç yıl süre ile normal üye statüsüne sahip olan ve Psikolojik Danışman sınavını başarımlar	Giriş aidatı + 200.000 yıllık üyelik	Var	Serbest olarak uygulama	Yukarıdakiler, ayrıca Onaylı Dernek Üyesi Ünvanına sahip olma

* Ödenti miktarları, çalışmanın yapıldığı tarihteki üyelik ödenti miktarlarına (100.000 TL) göre önerilmiştir.

Çizelge 8. Psikolojik Danışmanlık Sınavına Girebilmek İçin Gerekli Eğitim Programında Konular ve Kredi/Saatler

Koşullar Konular	Zorunlu Dersler (Lisans-lisansüstü)	Zorunlu lisans üstü kredi saat*	Toplam kredi saat
Psikolojik Temeller	Gelişim Psikolojisi Sosyal Psikoloji Öğrenme Psikolojisi Klinik Psikoloji Patalojik Psikoloji- Farklar Psikolojisi	9	36
Sosyal Temeller	Felsefe Mantık Sosyoloji Sosyal Antropoloji Fizyoloji (yada Biyoloji)	-	18
İstatistik- Araştırma- Test	İstatistik (2) Test (2) Araştırma (2)	9	18
PDR	Rehberlik İletişim Becerileri PDR İlke ve Teknikler PD Kuramları Mesleki Rehberlik Meslek Danışmanlığı Uygulama (3 ders-en az ikisi lisans üstü) Grupla PDR	12	48
Toplam		30	120

* Zorunlu lisansüstü kredi/saat yalnızca yüksek lisans ile sınırlı değildir. Doktora programından da alınanlar (özel öğrenci olarak da) dahil edilmektedir.

Çizelge 9. Danışma ve Okul Psikoloğu Ünvanı İçin Önerilen Eğitim Programında Konuların Kredi/Saat Dağılımı

Koşullar Konular	Zorunlu Dersler	Zorunlu lisansüstü kredi/saat*	Toplam kredi/saat
Psikolojik Temeller	Çizelge 8'de olduğu gibi	15	60
Sosyal Temeller	Çizelge 8'de olduğu gibi	-	1g
İstatistik-Araştırma-Test	Çizelge 8'de olduğu gibi	12	24
PDR (Danışma Psikoloğu İçin)	Çizelge 8'de olduğu gibi	18	48
O. Eğitim (Okul Psikoloğu İçin)	Alanın uzmanları tarafından ayrıca belirlenmelidir.	18	48
Toplam		45	150

* Zorunlu lisansüstü kredi/saat, doktora programından ve özel öğrenci olarak alınanlarıda içermektedir.